

Zmiany w systemie emerytalnym podniosły ryzyko i mogą obniżyć świadczenia

Zmiany wprowadzone w ostatnich latach do systemu emerytalnego mają negatywne konsekwencje dla przyszłych emerytów. Ich efektem jest większa ekspozycja zasobów emerytalnych na ryzyka, potencjalnie niższa emerytura, spadek wiarygodności instytucji emerytalnych oraz pogłębienie efektu klina podatkowego na rynku pracy. Takie wnioski płyną z raportu naukowców z SGH „Konsekwencje zmian w systemie emerytalnym z punktu widzenia osób ubezpieczonych”.

Zwiększenie ryzyka

Podział składki emerytalnej pomiędzy konta w ZUS i w OFE z 1999 roku (12,22% i 7,3%) miał na celu m.in. zwiększenie bezpieczeństwa emerytalnego. Zmniejszenie części składki kierowanej do OFE oznacza ograniczenie korzyści związanych z rozproszeniem ryzyka pomiędzy rynek pracy i rynek kapitałowy, a także większą zmienność wartości uprawnień i aktywów emerytalnych.

– *Mówiąc w skrócie zmiana proporcji podziału składki wpłacanej do powszechnego systemu emerytalnego jest niedobra z uwagi na interes uczestników systemu, ale także przez wzgląd na wzrost gospodarczy* – tłumaczy prof. dr hab. Marek Góra, współautor raportu.

W okresie od 2000 do 2014 r. średnia stopa zwrotu uzyskana na rachunkach w OFE była wyższa niż waloryzacja na kontach w ZUS. Jednocześnie zmienność stopy zwrotu na kontach w OFE była znacząco wyższa. Łączna wartość zasobów emerytalnych byłaby wyższa, gdyby utrzymany został pierwotny podział składki.

Jednocześnie, przy podziale składki pomiędzy konta w ZUS i rachunek w OFE istotnie spada poziom ryzyka, mierzony współczynnikiem zmienności. Łączne wahania waloryzacji i stopy zwrotu przy pierwotnym podziale składki są znacznie mniejsze niż wahania waloryzacji i stóp zwrotu liczonych odrębnie.

Straty ubezpieczonych

Biorąc pod uwagę różnicowanie poziomów waloryzacji dla kont w ZUS oraz stopy zwrotu dla rachunku w OFE, zmiana sposobu podziału składki będzie również skutkować zmianą wysokości zgromadzonego przez ubezpieczonych kapitału emerytalnego. Najwięcej stracą na niej osoby młodsze oraz płacące większe składki.

Mniejsze zaufanie do systemu

Częste zmiany w systemie emerytalnym spowodowały spadek zaufania Polaków do systemu ubezpieczeń społecznych, a w konsekwencji wpłynęły na stosunek ubezpieczonych do instytucji emerytalnych – takie wnioski wynikają z badań CBOS i *Diagnozy Społecznej*. Od 2013 r. pogarsza się opinia o ZUS, choć bez zmian pozostaje opinia o OFE, jednocześnie więcej osób nie ufa ZUS, niż darzy tę instytucję zaufaniem.

– *Dyskusja publiczna z 2013 i 2014 roku nt. zmian w OFE podniosła społeczną świadomość na temat relatywnie niskiego poziomu zabezpieczenia emerytalnego oferowanego przez system powszechny. W związku z tym zmieniły się postawy Polaków wobec oszczędzania długoterminowego, a na popularności zyskały produkty z III filara* – uważa Małgorzata Rusewicz, prezes IGTE.

Negatywny wpływ na rynek pracy

Od wprowadzenia nowego systemu w 1999 roku składki emerytalne z punktu widzenia uczestników były odpowiednikiem oszczędności, a system w długim okresie miał zrównoważyć skumulowane wartości płaconych składek i wypłacanych świadczeń. To rozwiązanie pozwalało na szybszy wzrost wynagrodzeń, ponieważ składki przestały rosnąć.

Fiskalnie motywowane zmiany w systemie od 2013 roku sprawiły, że ubezpieczeni zaczęli częściej postrzegać składki jako podatek. Doprowadziło to do zniszczenia percepcji systemu emerytalnego jako formy indywidualnego oszczędzania na emeryturę. Brak postrzegania składki jako formy oszczędności oznacza wzrost efektu powodowanego przez klin podatkowy na rynku pracy, ze wszystkimi negatywnymi skutkami dla elastyczności rynku pracy oraz dla spowolnienia wzrostu gospodarczego.

– W obecnej sytuacji ważne jest, aby prowadzić działania dotyczące budowania szerokiego zaufania społecznego do systemu emerytalnego. Wymaga to jego stabilizacji oraz zrozumiałej dla wszystkich uczestników informacji na temat jego funkcjonowania. Zwiększenie wiarygodności systemu emerytalnego sprzyjać będzie również podejmowaniu decyzji o dodatkowym oszczędzaniu na emeryturę – podsumowuje prof. Góra.

Raport „Konsekwencje zmian w systemie emerytalnym z punktu widzenia osób ubezpieczonych” został przygotowany przez Polish Pension Group SGH w marcu 2016 na zlecenie IGTE.

Więcej informacji:

Izba Gospodarcza Towarzystw Emerytalnych

Filip Pietkiewicz-Bednarek

Dyrektor ds. komunikacji

tel. 22 629 09 27

email: f.pietkiewicz@igte.pl